

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Development of Learning Achievement by Using Active Learning
On the Buddhist Subject for Grade Six Students

พระมหาสิทธิโชค สิริวัฒนโณ (อินทร์ปิบูลย์)¹ สมชัย ศรีนอก² นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ³
PhramahaSittichok Siriwanno (Inpiboon), Somchai Srinok, Niwes Wongsuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ ตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม จำนวน 4 ชุดการเรียนรู้ (2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test dependent ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.75 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้การเรียนรู้เชิงรุกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนา; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การเรียนรู้เชิงรุก

Received: 2021-09-16 Revised: 2021-11-10 Accepted: 2021-11-218

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Abstract

This research work which was a kind of Pre-Experimental Research was presented with 3 objectives as follows: 1) To develop the active learning method to be effective along the standard criterion of 80/80. 2) To compare the Learning Achievement of students and 3) To study the satisfaction of students in the 6th grade by Using Active Learning on the Buddhist Subject. The sampling group of 17 students used in this research work which is selected with specific selection methods was the students in the 6th grade of Primary School of Wat Chorakhay Yai, Chorakhay Yai Sub-district, Bang Plama District, Suphanburi Province. The tools used in this research work were as follows: 1) The 4 sets of Buddhist subject of active learning about Buddhist sermon 3 and karma. 2) The achievement measurement form of learning. 3) The satisfaction measurement form of students. All of data in this research work analysed with Percentage, Means, Standard Deviation and T-test dependent. The results of the research work were as follows: 1) The result of the pre-test for the Active Learning of Buddhist Subject about Buddhist sermon 3 and karma was effective with the Average Mean process of 78.75 %. Moreover, the result of the post-test was effective with the Average result of 80.08 % along the standard criterion of 80/80 2) Students who were taught with active learning teaching had the achievement after learning higher than before learning with statistical significance at .05. 3) Students were so satisfied with active learning teaching had skills in a very high level with statistical significance at .05.

Keywords: Development; Learning Achievement; Active Learning

บทนำ (Introduction)

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ ซึ่งเป็นยุคแห่งความรวดเร็วและเทคโนโลยี ความล้ำสมัยด้านการสื่อสาร มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมก่อให้เกิดการหลอมรวมด้านระบบความคิดและความเชื่อของผู้คนในสังคม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนซึ่งอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองที่ดีมีวินัย และมีคุณภาพของสังคม ประเทศ และของโลก ตลอดจน มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ จากผลการวิจัยของ World Economic Forum พบว่า การจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพจะส่งผลให้นักเรียนที่จบออกไปแล้วไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการทำงานและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Global Competitive Report 2014-2015, 2563)

การศึกษาของประเทศไทยในยุค 4.0 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย คือ ตอบสนอง วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะต้องอ้างความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีคุณลักษณะ ด้านผู้เรียนรู้ ได้แก่ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักรักษ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง มีความ มั่นคง ในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

แม้ว่าการปฏิรูปการศึกษาของไทยจะเริ่มตั้งแต่ปี 2542 ถึงปัจจุบันก็ตาม แต่เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขององค์กรบริหารจัดการแบบลอกเลียนประเทศอื่นมา แม้จะใช้งบประมาณการศึกษามาก แต่ก็เป็นการใช้งบประมาณและกำลังคนอย่างด้อยประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านการให้บริการการศึกษาได้ไม่ทั่วถึง ไม่เป็นธรรม และคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่แต่ภายในชั้นเรียน เด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนทั้งหมดอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น เด็กเรียนมากแต่ขาดทักษะที่จะนำไปใช้ในการทำงานในชีวิตจริง ทั้งนี้เพราะครูจะสอนโดยวิธีบรรยายและให้ความรู้แก่นักเรียนผ่านการฟัง จด และท่องจำเป็นหลัก ไม่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดวิเคราะห์และต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตจริง ส่งผลจึงลบท่อพฤติกรรมผู้เรียนส่วนใหญ่ คือ ไม่ชอบคิด วิเคราะห์ไม่เป็น คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ไม่ได้ ไม่สามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) และจากผลการประเมินแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564): ระยะเวลาครึ่งแผนฯ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน (คะแนน O - Net) ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ต่ำ ผลการประเมินความสามารถของผู้เรียนในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ (PISA) ยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานการพัฒนาครูผู้สอน ส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันเอง ในการเพิ่มทักษะและเทคนิคการสอนที่ดี รวมถึงการจัดสรรอัตรากำลังครูในสาขาการสอนต่าง ๆ ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาที่ห่างไกลยังไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการขาดครูที่มีคุณภาพในสาขาการสอนที่ขาดแคลน(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563—2565) เมื่อวิเคราะห์จากรายงานดังกล่าวนี้จะพบว่า การจัดการศึกษามีปัจจัยหลักที่สัมพันธ์เกื้อกูลกัน ได้แก่ ผู้เรียน ครู/ผู้บริหาร หลักสูตร และการวัดผลและการประเมินผล ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากรายงานการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ (สูงสุमारวิทย์โยภาส) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554) รอบที่ 3 พ.ศ. 2554-2558 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพระดับดีขึ้นไปมีจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ มีคุณภาพพอใช้ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตัวบ่งชี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของผู้เรียนอยู่ในลำดับที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 60 ในขณะที่ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น และตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับพอใช้ หากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและด้านครูผู้สอนยังต่ำลงมากกว่าตัวชี้วัดด้านอื่น ๆ ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งครูผู้สอนสามารถที่จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเทศไทยในยุค 4.0 หรือบริบทของท้องถิ่นได้หลากหลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการรณรงค์ให้ครูและสถานศึกษาจัดทำเป็นแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 4) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าทีพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของพระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหาพล) และคณะ, (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจนเกิดความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ดีและนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้มีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้เรียนรู้สถานการณ์จำลอง มีการลงปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

การส่งเสริมครูและสถานศึกษาให้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้นำ กลุ่มสาระที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนในการปรับตัวและรู้เท่าทันตามสภาพการณ์ของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ “กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมเป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ ได้กำหนดมาตรฐานให้ผู้เรียนเรียนรู้เข้าใจประวัติความสำคัญของศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เข้าใจและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี ดังนั้น การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการนำหลักธรรม เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีทักษะในการพัฒนาชีวิต มีความเข้าใจมีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งในหลักธรรมที่ทำให้ชีวิตผู้ฝึกปฏิบัติประสบความสำเร็จ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการศึกษา เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) จึงยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 4) และทำการทดลองโดยใช้รูปแบบ One Group Pre-test Post-test Design (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 109)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้เรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 คน ที่โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ ตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากเนื่องจากผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเพียง 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม จำนวน 4 ชุด ใช้เวลาในการสอน จำนวน 4 คาบ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านแล้ว 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.30 -0.40 ขึ้นไป

ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27-0.60 ค่า IOC แบบวัดผลสัมฤทธิ์ เฉลี่ย 0.99 เลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้ง 4 ชุดเฉลี่ย 0.85 แบบประเมินความพึงพอใจมีค่า IOC เฉลี่ย 1.00

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบในการจัดชุดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ปรับแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคู่มือการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบการเรียนรู้ แล้วนำผลการตรวจสอบมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) หาค่าวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test) และ (Post-test) มีค่า IOC = 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การหาค่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ใช้สูตร E_1/E_2 และ 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนและการทดสอบความพึงพอใจ เป็นการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test (Dependent Samples) (สมนึก ภัททิยธนี, 2544)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.75 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากการเรียนจบแต่ละชุด มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการใช้ชุดการเรียนรู้เชิงรุก ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.75 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 สอดคล้อง

กับสมมติฐานข้อที่ 1 และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวไว้ว่า (1) ช่วยส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงและมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับทิศทางการเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเอง สู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) ดังนั้น จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher order thinking) ในการมีวิจารณ์ญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ (2) ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม (3) ช่วยทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ และ(4) ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครู เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการ กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้ จะทำให้ครูเกิดทักษะในการสอนและมีความเชี่ยวชาญในบทบาท หน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๆ มีประสิทธิภาพ 84.15/83.63 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ งานวิจัยของ หยาตพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดง นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.16 / 81.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และงานวิจัยของ พระมหาอภิพงษ์ ภูริวฑฒโน (คำหงษา) และคณะ(2561) ทำการวิจัย การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้าง

ชั้นนั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) 87.61/ (E_2) 84.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ปกติ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเน้นที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีการประเมินผลร่วมกัน ทำให้บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไปจากเป็นผู้ให้ความรู้โดยการบรรยาย มาเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับผู้เรียน โดยผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความน่าสนใจ และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การร่วมกันอภิปรายกับเพื่อน การนำเสนองาน ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การค้นคว้าหาความรู้ การค้นหาคำตอบ และเกิดแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างผู้เรียน จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสรุปเป็นความคิดรวบยอด สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า ลักษณะการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะดังนี้ (1) จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (2) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด (3) จัดให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (4) จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน สร้างร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน (5) จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในภารกิจต่าง ๆ (6) จัดกระบวนการเรียนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (7) จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง (8) จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร หรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด (9) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง และ (10) จัดกระบวนการสร้างความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุป สอดคล้องกับผลวิจัยของ พรทิพย์ นवलแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 งานวิจัยของ พระมหาอภิพงศ์ ภูริวิฑฒโน (คำหงษา) และคณะ (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้เท่ากับ 26 หลังการใช้ เท่ากับ 34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < .05$ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ 84.95 สูงกว่าเกณฑ์คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ 80 และงานวิจัยของ หยาตพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$. 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้การเรียนรู้เชิงรุก เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง พุทธโอวาท 3 และหลักกรรม

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ เนื่องจากนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกับเพื่อนในการสืบค้นหาคำตอบ ด้วยการร่วมอภิปราย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปรูข้อมความรู และร่วมนำเสนอ . สร้างความรู้และทำความเข้าใจ ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปรูข้อมความรูที่ได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ข้อมูลในการสร้างงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ สกินเนอร์ (อ้างใน ภพ เลหาไพบูลย์, 2540) ได้กล่าวกระบวนการเรียนการสอนจะต้องมีสื่อที่ดีถ้าการเลือกใช้สื่อเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมแล้วความรู้ความเข้าใจการแสวงหาความรู้และความพึงพอใจจะสะสมเป็นระบบแล้วผลของการตอบสนองของผู้เรียนต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการเรียนการสอนก็จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ

และความพึงพอใจจากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า วิธีการสร้างความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องมีการใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน เช่น การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การให้คิดค้นหาคำตอบให้กับตนเองตลอดจนการใช้สื่อที่ดีมีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาจุดประสงค์ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้สอนถ่ายทอดให้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ พระมหาอภิพงษ์ ภูริวิฑฒโน (คำหงษา) และคณะ (2561: 28-29)

ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ครู/ผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิคการสอนอื่นๆ เช่น การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบทบทวน โดยผู้เรียน หรือการเรียนรู้แบบใช้เกมที่สอดคล้องกับหลักการในแต่ละขั้นตอนได้หลากหลายรูปแบบตามเนื้อหาการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของผู้เรียน

1.2 ครู/ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้ และควรเตรียมความพร้อมในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการสืบค้นหาความรู้และความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเตรียมสื่อที่เป็นเทคโนโลยีให้พร้อมใช้ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.3 ครู/ผู้สอนควรชี้แจงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน รวมถึงบทบาทหน้าที่ของครูหรือผู้สอนในแต่ละขั้นตอน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมให้สะดวกและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

1.4 ประเภทของปัญหาที่นำมาสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นผู้เรียน ควรเลือกใช้ประเภทสถานการณ์ปลายเปิดที่มีความซับซ้อนพอเหมาะกับระดับชั้น เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากในการเรียนรู้ และมีความเชื่อมโยงครอบคลุมสาระการเรียนรู้ได้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2.2 ควรมีการศึกษาชุดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด รายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชวาล แพร์ดีกุล. (2556). *เทคนิคการเขียนข้อสอบ*. กรุงเทพฯ: แพร์ตันอนุสรณ์.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (25556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 5(1), 7- 19.
- ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. *หลักการและทฤษฎีแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). *การวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์.
- พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล) และคณะ. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกสาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยปริทรรศน์*. 6(3), 1148-1160..
- พิสมัย แสงพันธ์. (2560). *การสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส. 203 เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับทวีปเอเชีย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521*. วิทยานิพนธ์.ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ นวลแก้ว. (2560). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. รายงานการวิจัย. สงขลา: โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก).
- ภพ เลหาไพบุลย์. (2540). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- หยาดพิรุณ วงสุวรรณ. (2558). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สมใจ บุญอุรุพิภิญโญ. (2561). *การสร้างชุดการสอน เรื่องการขนส่งและการคมนาคมในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลาง 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2544). *โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่สูงสุมารวิทย์โยภาส*. มปท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์จำกัด.